

המרכז לחינוך משפטי קליני לזכויות אדם ולאחריות חברתית

עו"ד יובל אלבשן

• **קליניקה לסיוע לנשים נסחרות** (עו"ד נעמי לבנקרון) שתעניק סיוע משפטי וייצוג לקורבנות הסחר בנשים בישראל (החל מביקור בבתי מעצר וכלה בייצוג בבית הדין למשמורת עובדים זרים);

• **קליניקה לייצוג בני נוער** (עו"ד שרון ציונוב-ארד) שתחשוף את התלמידים לכל מרכיבי העבודה המשפטית והטיפולית עם בני נוער, החל מייעוץ משפטי ראשוני לנוער מנותק ברחוב וכלה בייצוג הנוער בערכאות;

• **קליניקה בסנגוריה ציבורית - קליניקה לזכויות במשפט הפלילי** (עו"ד משה הכהן ואלון בכר). במסגרת זו ישתלבו התלמידים בעבודת הסנגוריה הציבורית ויעסקו בהגנה על חשודים ונאשמים;

• **קליניקה לרווחה תעסוקתית** (עו"ד אבישי בניש) שתעניק ייעוץ משפטי, הכוונה וסיוע בכתבי בי-דין לדורשי עבודה וכן תוביל מאבקים ציבוריים בתחום. הקליניקה תפעל הן במערב העיר והן במזרחה.

• **קליניקה לסיוע לנשים נפגעות אלימות מינית** (עו"ד ולרי זילכה) שתעסוק הן בהענקת סיוע פרטני לנשים קורבנות אלימות מינית (משלב הייעוץ ועד לשלבי הליווי והייצוג במערכת המשפטית) והן בקידום מאבקים ציבוריים בתחום.

• **קליניקה לסיוע משפטי אזרחי** (עו"ד רבקה שפירא) שתעניק סיוע משפטי בתחומי המשפט האזרחי לאוכלוסיות הזכאיות לפי חוק הסייע המשפטי הממלכתי 1972. הסייע מוגש בכל שלבי העבודה בלשכה - החל מקבלת הפניות ועד לייצוג בערכאות השונות, בהרשאת הלשכה לסייע משפטי ממלכתי.

• **התוכנית להעצמת ארגוני זכויות האדם בישראל** (עו"ד יובל אלבשן ואורן וולפין). במסגרת זו, מסייעת הפקולטה לקידום החברה האזרחית בישראל בדרך של השמת תלמידים במחלקות המשפטיות של ארגוני זכויות האדם ובליווי משפטי של ארגונים שחסרים מחלקות כאלו. בין הארגונים הנהנים מתוכנית זו: התנועה לאיכות השלטון, המועצה לשלום הילד, האגודה לזכויות האזרח בישראל, תנועת נעמת, סינגור קהילתי ועוד.

• **תוכנית "דיני רחוב" (Street Law)** (עו"ד שרון ציונוב-ארד, גב' מיטל שינדל ועו"ס ליבי רייכמן), במסגרתה מעבירים התלמידים סדנאות בנושאי חוק ומשפט לנוער שמוגדר כ"נוער בסיכון" ומטופל במסגרת מספר מוסדות טיפוליים בירושלים. התלמידים מלווים את הנוער לאורך השנה כאשר שיא התוכנית היא השתתפות הנערים (שלמרביתם עבר בבית המשפט) במשפטים מבווימים לצד שופטים ועורכי דין.

בנוסף לקליניקות מתעתד המרכז לערוך אירועים - כנסים, ימי עיון והרצאות - חנים אין כסף לטובת הפצת רעיונות קידום ערכי הצדק החברתי וזכויות האדם באמצעות המשפט. בשנת תשס"ד נבחר הנושא השנתי "מקצוענות משפטית, אחריות חברתית ומה שביניהן" בנושא שילווה את הלימודים במרכז לאורך כל השנה. אירועים מתוכננים מופיעים במדור "אירועים בפקולטה" בעמודים 22-23 בגליון זה.

בנוסף, עורך המרכז סדרת סיורים לקהל המשפטנים תחת הכותרת "ירושלים של מטה - עיר ומשפט" במסגרתה יוצג המתח בין ירושלים כבירת המשפט ובין ירושלים כאחת הערים העניות ביותר בישראל, אשר למעלה מ-40% מתושביה אינם נגישים למערכת הצדק והמשפט שבה. ביום א' 9.11 התקיים סיור בשכונת נווה יעקב תחת הכותרת "שכונת נווה יעקב - הדרה משפטית בצפון הבירה". ביום ב' 17.11 התקיים סיור בשכונת רמות תחת הכותרת "האם מעמד הביניים מתרחק מהמשפט?".

עם הקמת המרכז הקליני ניצבת הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בשורה אחת יחד עם בתי הספר למשפטים המובילים בעולם אשר שותפים לרעיון כי המשפט נועד לקדם את רווחת האדם ובלעז "Law in the Service of Human Needs".

מִתוֹךְ אמונה כי המשפט הוא לא רק כלי ליישוב סכסוכים אלא גם מכשיר לשינוי חברתי ואשר על כן צריך להיות נגיש לכל;

מִתוֹךְ הכרה כי לא ניתן ללמוד על זכויות אדם רק מקריאת טקסטים אלא חייבים לצאת לשטח ולהכיר שם את פרצופם האמיתי של 'בני האדם' שעומדים מאחורי המושג 'זכויות אדם';

מִתוֹךְ לקיחת אחריות על פעילותם, תפקודם ושליחותם של בוגרי הפקולטה גם לאחר שהם יוצאים משעריה;

ומִתוֹךְ מחויבות לסייע לאלו שגורלם לא שפר עליהם, **ייסדה הפקולטה למשפטים את המרכז לחינוך קליני משפטי לזכויות אדם ולאחריות חברתית**, ששם לו למטרה להעניק סיוע משפטי איכותי ליחידים ולקבוצות מוחלשים, בד בבד עם חינוך דור העתיד של הקהילה המשפטית לאחריות חברתית כחלק מהמקצוענות המשפטית.

בדרך זו, החברה יוצאת נשכרת מספר פעמים. בטווח הזמן המיידי, באשר מסופקים שירותי סיוע משפטי איכותי לאוכלוסיות הנזקקות ברחבי ירושלים. בטווח הזמן הארוך יותר באמצעות העשרת הקהילה המשפטית בישראל במשפטנים המצוידים בידע, ברגישות, בתפיסה מקצועית ובמיומנויות ייחודיים לתחום ההגנה על זכויות האדם ורווחתו. משפטנים שיהיו בעלי כלים לסייע לנשים מוכות, לפושטי רגל, לאוכלוסיות מוחלשות וכיוצא באלה. מעבר לכך, הקליניקות מהוות ראש חץ של עולם המשפט בקרב האוכלוסיות המודרות של החברה הישראלית. בתפקידן האחרון מסייעות הקליניקות הן בהבאת קולותיהם של אלה שמעולם לא באו בקהלו של משפט לתוך עולם המשפט והן בהפצת רעיונות שלטון החוק והמשפט בקרב האוכלוסיות המוחלשות.

תלמידי המרכז ייחשפו לכל מגוון הפעילויות הנדרשות לשם הכשרת עורכי דין בתחומים אלו: החל מקליטת לקוחות וטיפול פרטני בהם, עבור בייצוגם בפני ערכאות משפטיות וגופים אחרים, וכלה במאבקים ציבוריים לשינוי מדיניות בתחומי הנגישות למשפט וההגנה על זכויות האדם באשר הן.

הלימודים במרכז כוללים עבודה מעשית בהיקף של 5 ש"ש במרכזים שונים שפתח המרכז בכל רחבי ירושלים: החל משכונת נווה יעקב בצפון העיר ועד לשכונת גילה בדרומה. פרישת המרכזים היא גאוגרפית בהתאמה לצרכים של כלל האוכלוסיה (וזאת לאחר עריכת סקר צרכים משפטיים ראשון מסוגו ברחבי ירושלים) והן נושאת - כאשר נתפרו מענים מיוחדים לאוכלוסיות מיוחדות (כמו נוער בסיכון, נשים מוכות וכיוצא באלו). בשנה הקרובה ייפרשו 155 תלמידי המרכז בכ-15 מרכזים ברחבי העיר.

בנוסף, משתתפים התלמידים במפגש שבועי שיוקדש להקניית ידע וכלים משפטיים הנחוצים לעבודה בקליניקה; לניתוח ההיבטים החברתיים, התרבותיים והאתיים של העבודה עם אוכלוסיות הפונים לקליניקה; לדיון בשאלות של מדיניות כללית ותפיסת המקצוע המשפטי ולהתנסות בעבודת צוות ובשיתוף פעולה עם גורמים לבר משפטיים (כגון עובדים סוציאליים, רופאים ומתכננים סביבתיים). **בראש המרכז עומד עו"ד יובל אלבשן**, במסגרת ההכנות להקמת המרכז גויסו מספר רב של עורכי דין, הנחשבים למובילים בתחומם. העבודה עצמה מתבצעת בקבוצות קטנות וביחס מספרי מצומצם של מנחים - תלמידים. בדרך זו נשמרת איכות השירות המשפטי שניתן לצד חינוך אישי שמקבלים התלמידים. למטרה זו, עברו עורכי הדין, מנהלי הקליניקות השונות, הכשרה במהלך הקיץ האחרון.

בשנת תשס"ד תיפתחה תשע קליניקות משפטיות

• **קליניקה בעריכת דין קהילתית** (עו"ד יובל אלבשן) שתפעל לקידום הנגישות למשפט ושמירה על זכויותיהם של יחידים וקבוצות בקרב קהילות מוחלשות בירושלים (בשכונת נווה יעקב, בשכונת רמות ובמגזר החרדי);

הכותב הוא ראש המרכז, בעל תואר מוסמך למשפטים מחזור 1999 בגליון זה מופיעה כתבה נרחבת אודות הקורס "דיני רחוב". בגליון הבא תופיע כתבה מפורטת יותר אודות הקליניקות המשפטיות המזכרות בכתבה זו.